

Formai és tartalmi alapkövetelmények a BA (alapszakos) szakdolgozatok és az MA (mesterszakos) diplomamunkák elkészítéséhez

Debreceni Egyetem, Szlavisztikai Intézet

A BA (alapszakos) szakdolgozat egy mellékletek nélkül legalább 20 oldal terjedelmű (40 000 leütés szóközökkel) írásbeli dolgozat. A dolgozat nyelve lehet magyar vagy a választott szakirány nyelve (orosz). A diszciplináris MA (mesterszakos) diplomamunka egy mellékletek nélkül legalább 40 oldal terjedelmű (80 000 leütés szóközökkel), míg a tanári OMA (mesterszakos) diplomamunka legalább 30 oldal terjedelmű (60 000 leütés szóközökkel) írásbeli dolgozat. A mesterszakos dolgozatok nyelve orosz.

A SZAKDOLGOZAT FELÉPÍTÉSE

Minden szakdolgozat tartalmaz néhány állandó alkotórészt, melyek bizonyos sorrendben követik egymást:

Címlap

Tartalomjegyzék (az egyes fejezetek oldalszámával ellátva)

Bevezetés

Főrész

Befejezés

Irodalomjegyzék

I. FORMAI KÖVETELMÉNYEK

1. Tipográfiai előírások

Margók (bal, jobb, felső, alsó): 2,5 cm

Sorköz:

- főszöveg 1,5-es
- beillesztett idézetek, lábjegyzetek 1-es

Betűméret:

- főszöveg 12
- lábjegyzetek 10

A dolgozatot oldalszámozással látjuk el.

2. A címek jelölése a dolgozatban

Könyvek, zenei darabok és képzőművészeti alkotások címeit tulajdonnévként is felfoghatjuk, és szembetűnővé kell tegyük dőlt szedés vagy idézőjel által:

Pl. magyar nyelvű dolgozatban: a *Bűn és bűnhődés*ben // a „Bűn és bűnhődés”-ben (a magyarban a címek idézőjelbe tétele nem bevett gyakorlat, az angolban és az oroszban igen);

Pl. orosz nyelvű dolgozatban: в «Преступлении и наказании» (az ún. francia idézőjelek használata kötelező).

II. TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

1. A főrész

A dolgozat témájának tárgyalását tartalmazó főrész tartalmi egységekre tagolandó. Minden fejezetnek és alfejezetnek gondolati egységet kell alkotnia, és ennek megfelelően a benne foglalt tartalmat jellemző címmel kell rendelkeznie. A tagolási szintekre fejezetszámozással lehet rámutatni.

2. Az idézés

A szakdolgozat olvasójának a dolgozat minden pontján tisztában kell lennie azzal, hogy az adott gondolat, érv, következtetés, definíció stb. vajon magától a szakdolgozat írójától származik-e, vagy egy másik szerzőtől vett idézés.

Elsősorban olyan szövegek idézése jön szóba, amelyek ellenőrizhetőek, ill. általában hozzáférhetőek; azaz olyan írások, amelyeket (elméletileg legalábbis) megtalálhatunk könyvtárakban. Nem – vagy csak kivételes esetekben – idézhetők előadásjegyzetek, oktatók előadásokon elhangzott szóbeli megfogalmazásai.

Internetes forrásból csak abban az esetben idézhetünk, ha nem elérhető az idézett szövegkiadás.

A) Szó szerinti idézetek

Szó szerinti idézet egy idegen szöveg, ill. szövegrészlet az eredetihez hű, szó szerint való visszaadása. A szó szerinti idézetekkel törekednünk kell takarékosan bánni, és alaposan meg kell fontolnunk, hogy az adott érvelés kapcsán valóban szükségünk van-e rá, vagy esetleg az értelem szerinti idézés is elegendő.

A szó szerinti idézeteket felismerhetővé kell tennünk, és jelölnünk kell az előfordulási helyüket. Ellenkező esetben az ún. „plágium“, azaz a szellemi vagyon eltulajdonításának esete forog fenn, ami komoly következményeket von maga után: a dolgozat nem védhető. A rövidebb szó szerinti idézeteket idézőjelek közt adjuk meg. A hosszabb, ún. beillesztett szó szerinti idézeteket (három sornál hosszabb szöveg esetén) idézőjel nélkül, behúzással, 1-es (szimpla) sorközzel új bekezdésbe írjuk.

Pl. Своё дополнительное значение, относящееся к жизни, карты обретают в монологе Казарина, *внешнего* наблюдателя или комментатора игры:

Что ни толкуй Волтер или Декарт –
Мир для меня – колода карт,
Жизнь – банк; рок мечет, я играю,
И правила игры я к людям применяю. ПЛЕРМОНТОВ 1976: 3, 61□

Риск является основой бытия ...

A hosszabb, behúzott idézeteket be kell vezetni:

Pl. A szerző megállapítja: „IDÉZET”.

Kihagyások az idézett szövegben csak akkor megengedhetők, ha az idézet eredeti értelme nem torzul. Az idézetben a kihagyások jelölésére a szögletes zárójelek közé zárt három pont szolgál „[...]”.

Pl. Lev Sesztov szerint „Csehov [...] már előre elvet minden lehetséges metafizikus vagy pozitív választ.” [SESZTOV 1988–1989: 275]

Az idézett szövegben aláhúzás, *r i t k a s z e d é s*, NAGYBETŰS SZEDÉS, *dőlt szedés* vagy **félkövér szedés** útján emelhetünk ki egyes elemeket. A kiemeléseket az utánuk tett „kiemelés a szerző által“ jelzettel látjuk el.

Pl. „Ivan Petrovics ma kiszenvedett baleset következtében, várjuk rendelkezését *demetés kedden*.” [CSEHOV 1959: 1072, kiemelés – R.I.]

Pl. Контраст между великолепием созданных путём подражания зданий центра Петербурга и беспросветной нищетой окраин также отмечен в описании поездки маркиза де Кюстина в Россию в 1839 г.: «прогуливаясь по этому городу, я испытываю ту неловкость, какую чувствую, разговаривая *с жеманным человеком*» ПКЮСТИН 2000: 146, курсив мой – И.Р.П.

Magyar nyelvű dolgozatban az idézetbeli idézetet hegyével befelé forduló idézőjelek közé fogjuk.

Pl. „Olenyka [...] ezt olvasta a táviratban: »Ivan Petrovics ma kiszenvedett baleset következtében, várjuk rendelkezését *demetés kedden*.«” [CSEHOV 1959: 1072, kiemelés – R.I.]

Orosz nyelvű dolgozatban az idézetbeli idézetet felső macskakörmök közé fogjuk.

Pl. «Оленька [...] прочла следующее: “Иван Петрович скончался сегодня скоропостижно сучала ждем распоряжений хохороны вторник.”» [ЧЕХОВ 1986: 105]

A szó szerinti idézeteknek közvetleneknek kell lenniük. Lehetőleg nem „másodkézből“, közvetett módon kell idézni, hanem alapvetően mindig az eredeti forrásból. Elkerülhetetlen a közvetett idézés, ha az eredeti anyag

nem vagy csak nagyon nehezen hozzáférhető. A közvetett idézeteket az „után // nyomán idézve“, orosz szövegben „Цит. по” megjegyzéssel kell ellátni.

Pl. [GERLACH 1969: 60, MILHOFER 1973: 208 nyomán idézve]

Pl. [CANTOR 1907: 108, цит. по: ФЛОПЕНСКИЙ 1993: 188]

B) Értelem szerinti idézetek

Nagyon gyakran szükségtelen és teljesen értelmetlen dolog idegen szövegeket az eredeti előfordulásukban idézni. Ehelyett az alkalmazott források gondolatait és kutatási eredményeit vesszük át – nem szó szerint, azaz nem eredeti formában.

Az értelem szerinti idézeteket nem tesszük idézőjelbe, azonban jeleznünk kell a forrást – ahogy a szó szerinti idézéskor is. Ehhez a következő rövidítéseket használjuk: „vö.” (‘vesd össze’), „ld.” (‘lásd’) vagy – orosz szövegben – „ср.” (‘сравни/те’).

Pl. Puskin számára az idegen minták használata sokkal közelebb áll a posztmodern elidegenítő, enyhén gúnyos eredetiség-szimulációihoz [vö. SZINYAVSZKIJ 1994: 48–49].

Pl. У Пушкина использование чужих мотивов намного ближе к отчуждающим, слегка язвительным симуляциям оригинальности постмодернизма [ср. СИНЯВСКИЙ 1993: 32].

3. Irodalmi hivatkozások

Minden idézetet – legyen az szó szerinti vagy értelem szerinti idézet – ún. hivatkozással kell ellátni, amiből egyértelműen kiderül és ellenőrizhetővé válik a felhasznált forrás.

‘Szerző – év’ rendszerű hivatkozás („Harvard-rendszer”)

A „Harvard-rendszer” szerint magában a szövegben, az idézet közvetlen közelében jelenik meg a szöveghivatkozás. Az idézett forrásra vonatkozó utalásokat a szövegben szögletes zárójelben adjuk meg. Itt a szerző neve, a kiadás éve és az oldalszám szerepel a következő módon: VEZETÉKNÉV – megjelenési év – (kettőspont) – oldalszám. Ha tehát például egy Kovács Sándor nevű szerző 1998-ban kiadott könyvének 216. oldaláról illesztünk be idézetet, akkor a következő adat szerepel a szövegben: [KOVÁCS 1998: 216].

Ha két szerző jegyzi a művet, akkor a szerzők nevét nagyköötőjellel kapcsoljuk egymáshoz:

Pl. [KOVÁCS–KISS 1988: 255]

Több szerző esetében az „et al.” jelölést használjuk, illetve orosz hivatkozásokban az „и др.” jelzést: Pl. [KOVÁCS et al. 1998: 216]

Pl. [ФРОЛОВ и др. 2003: 516]

A dolgozat végén található irodalomjegyzék csak a hivatkozott műveket tartalmazhatja.

4. Lábjegyzet

Csak akkor tanácsos a „Harvard-rendszer” alkalmazása mellett lábjegyzetet készítenünk, ha kimerítő vagy kommentáló utalásokat kívánunk tenni a kutatási szakirodalomra vonatkozóan (elmélyítő irodalom, részkutatások, ellentétes álláspontok, összefoglalások és áttekintések), vagy a szöveg gondolatmenetét esetleg megtörő, de fontosnak tartott rövid kiegészítésekkel szeretnénk bővíteni a mondanivalónkat.

5. Irodalomjegyzék

Minden tudományos dolgozat tartalmaz irodalomjegyzéket, amely minden, a dolgozatban szó szerint vagy értelem szerint idézett szöveget felsorol ábécérendben (az első szerző vezetékneve alapján), esetleg elkülönítve az elsődleges (ún. „forrásművek”) és a másodlagos (szak)irodalomra. Nem szabad az irodalomjegyzékbe felvenni az olyan szövegeket, melyeket ugyan olvastunk munkánk során, ám a dolgozatban nem idézünk.

Bibliográfiai adatok

A dokumentumok egyértelmű azonosításához szükséges leíró adatok (szerző, cím, kötettség, kötet cím, megjelenési hely, kiadó, megjelenés ideje) összessége. Fordításban használt mű esetén a bibliográfiai leírásnak a fordító nevét is tartalmaznia szükséges.

Monográfia

SZILÁGYI 1989: Szilágyi Á. Hamu és mamu. Az orosz irodalmi avantgard 1917 előtt és után. Budapest.: Holnap.

ТОПОРОВ 2003: Топоров, В. Н. Петербургский текст русской литературы. Санкт-Петербург: Искусство – СПб.

Gyűjtemény

DECZKI 2008: Deczki S. A zörejek polifóniája // Széplaky Gerda (szerk.). A zsarnokság szépsége.

Tanulmányok a totalitarizmus művészetéről. Pozsony: Kalligram, 111–134.

ЛОТМАН 1992: Лотман, Ю. М. Символика Петербурга и проблемы семиотики города. // Лотман, Ю. М. Избранные статьи II. Статьи по истории русской литературы XVIII – первой половины XIX века. Таллинн: Адександра, 9–21.

Folyóirat

BALÁZS 2018: Balázs G. A nyelvi humor antropológiája // Századvég 87: 57–74.

RIFFATERRE 1996: Riffaterre, M. Az intertextus nyoma. Sepsi Enikő (ford.) // Helikon 1–2: 67–81.

ШУБИНСКИЙ 2000: Шубинский В. Город мёртвых и город бессмертных. Об эволюции образов Петербурга и Москвы в русской культуре XVIII–XX. веков // Новый мир №4: 145–156.

Internetes hivatkozás

Az elektronikus forrásokból származó idézetek beillesztésekor nagyon fontos a felhasznált internetforrást és az oldal letöltésének a dátumát is megadni:

BAILLIE 1747: Baillie, J. An Essay on the Sublime //

<http://www.earthworks.org/sublime/Baillie/index.html> (a letöltés ideje: 2013. 12. 12.)

БЕЛИНСКИЙ 1956: Белинский, В. Г. Полное собрание сочинений. Том XII (Письма 1841–1848) //

http://az.lib.ru/b/belinskij_w_g/text_3900.shtml (дата доступа: 2014. 05. 29.)